

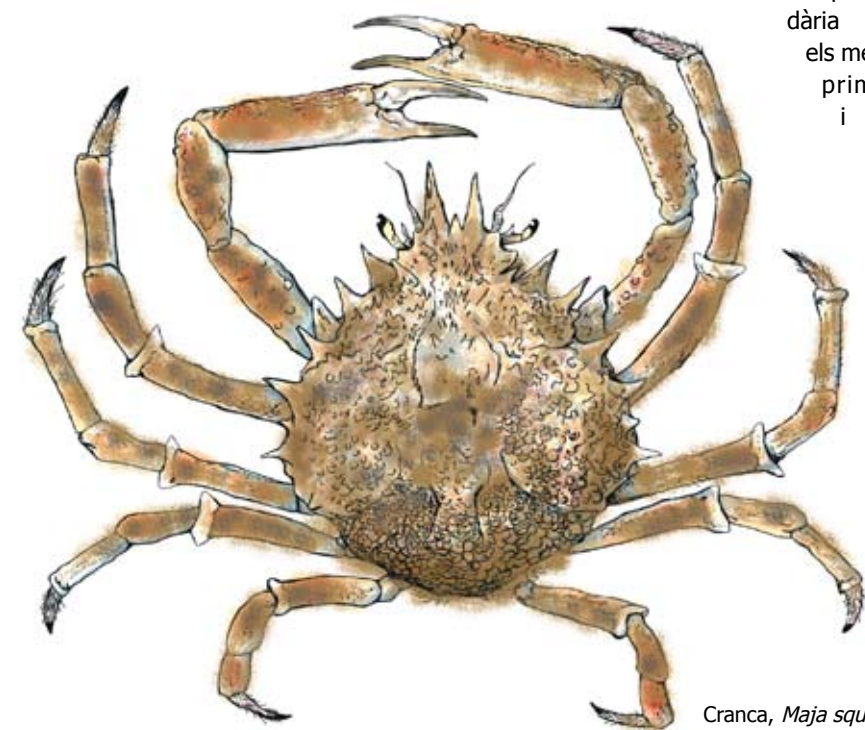
Més que aucells

Maja squinado, cranca mediterrània o cabra

Per **Patricia Arbona**
Dibuixos de **Xavier Canyelles**

Les Illes Balears es troben situades al bell mig de la Mediterrània Occidental. La seva plataforma submarina i les aigües que l'envolten es poden considerar com una unitat de gestió pesquera individualitzada de la resta de la Mediterrània, malgrat que, administrativament, no se la reconeix com a tal. En aquesta unitat es pot considerar que els recursos pesquers es troben en un relatiu bon estat de conservació, especialment si ho comparem amb l'escenari general de la resta de la conca mediterrània. Malgrat això, no són pocs els exemples d'espècies marines que s'han anat rarificant o, fins i tot, s'han extingit de les nostres aigües. Per tant, no ens podem sentir gaire diferents a la tònica general que es viu arreu del món. Aquest és el cas d'algunes espècies d'elasmobranquis: *Rhinobatos cemiculus* i *R. rhinobatos* es donen per extingides, diverses espècies de *Squatina* es consideren en perill crític, etc. Altres espècies de peixos, com l'esturió (*Acipenser sturio*), també es donen per extingides, i es podrien citar igualment casos de mol·luscs i de crustacis. Dins d'aquest darrer grup trobam el cas de la cabra o cranca mediterrània (*Maja squinado*). La cranca va ser un espècie molt nombrosa, amb poblacions importants a les Illes Ba-

lears. Malgrat el seu baix valor comercial, aquest crustaci es pescava de forma massiva com a espècie accessòria d'altres pesqueries. Així, a partir dels anys 80 la cranca gairebé va desaparèixer de manera molt sobtada. Des de llavors, únicament s'ha tingut constància de la presència d'una petita població residual a les aigües d'Eivissa i Formentera. Per tant, ens trobaríem amb una espècie que gairebé es donava per extingida de les aigües de les Illes Balears. La cabra és un crustaci braquiur endèmic de la Mediterrània, la closca del qual pot assolir grans dimensions i arribar a fer fins a 18 centímetres de llarg i 20 d'ample. Es mou cap a zones amb poca fondària durant els mesos de primavera i realitza

Cranca, *Maja squinado*

Cranca d'alga, *Maja crispata*

una migració cap a aigües més profundes a partir del juny. Sembla que aquests moviments migratoris estan relacionats amb el seu cicle reproductiu. Des de fa més de quatre anys, al Laboratori d'Investigacions Aquícoles i Marines (LIMIA) del Govern de les Illes Balears, situat al Port d'Andratx, es desenvolupa un programa relacionat amb la cranca mediterrània. Aquest programa es basa en l'obtenció d'exemplars reproductors – bàsicament s'han portat de Còrsega, on la població de cranques encara és molt abundant, però també s'han aprofitat els exemplars que s'han capturat gràcies a la col·laboració dels pescadors d'Eivissa i Formentera – i s'ha aconseguit que aquests exemplars es reproduïxin al laboratori. S'ha obtingut d'aquesta manera, els primers juvenils de cranca en captivitat de tota la Mediterrània. Aquests juvenils s'han començat a alliberar dins l'àmbit del parc nacional marímoterrestre de Cabrera i a diverses reserves marines. Quins seran els resultats finals i l'èxit d'aquest programa encara és tota una incògnita (cal tenir en compte la poca experiència que hi ha en programes de reintroducció d'espècies marines en comparació amb les terrestres) però els primers resultats en el laboratori són molt encoratjadors i s'obri així una nova esperança de recuperar una espècie emblemàtica de les nostres aigües gràcies a l'esforç i la col·laboració de tota la societat civil.

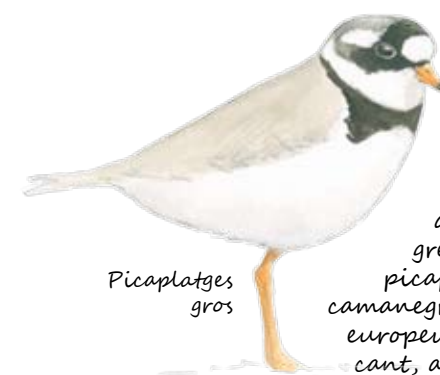
Identificació

Els picaplatges o tiruril·los

Per **Pere Vicens i Siquier**
Dibuixos de **Cati Artigues**

El grup dels limícoles (o els aucells que es mouen pel llim) és un dels més complicats per la gran quantitat d'espècies que hi ha amb mides, colors, estructures i sons diferents... juntament amb semblances quasi exactes. Són un grup difícil, frustrant i apassionant al mateix temps... desanimador i engrescador, però mai decebedor. Visitar una albufera o un salobrar en qualsevol temporada, però sobretot a la primavera, és un repte. Precisament, però, la superació de les dificultats és el que mou i estimula molts d'ornitòlegs. És el motiu i l'objectiu de tota coneixença... és el motor de l'estudi, de l'aprenentatge i de la satisfacció.

D'aquest grup, a les Balears són fàcils de veure unes aus petites i molt rodones, de coloració terrosa amb la panxa blanca: els picaplatges o tiruril·los. De les tres espècies que es poden observar a quasi qualsevol zona humida i també a algunes platges poc freqüentades, dues es reproduïxen a les illes.

Picaplatges gros

El picaplatges o tiruril·lo gros (*Charadrius hiaticula*) és l'únic que no cria a les Balears i sols el podem veure en migració. És el més arrodonit de tots i de mida més grossa. Té el bec curt i gruixut, de color carabassa amb la punta negra. Els altres dos, el picaplatges o tiruril·lo menut (*Charadrius dubius*) i el picaplatges o tiruril·lo camanegre (*Charadrius alexandrinus*) són lleugerament més petits, una mica més allargats i tenen el bec prim i negre. Aquest darrer, tal com el seu nom indica, té les cames ben negres, mentre que el picaplatges menut les té grogues i el picaplatges gros les té de color taronja vistós. El picaplatges camanegre és sedentari i augmenta la població amb exemplars europeus hivernants, mentre que el menut és estival nidificant, amb escassa presència a l'hivern.

A la cara i al cap té una sèrie de detalls de coloració importants, que són els millors elements per a identificar-lo: la presència o absència d'un anell ocular, de línies blanques i negres al front i d'un collar fosc que envolti totalment el coll de l'aucell.

- En el plomatge d'adults, el picaplatges menut és l'únic que té un anell ocular groc, molt visible. Els altres dos, el picaplatges gros i el camanegre, no el tenen.

- El picaplatges camanegre té un estret collar negre que no es tanca a la gargamella, mentre que, en els altres dos, és més gruixut i sí que es tanca. Aquesta franja negra és clarament més ampla als mascles i més estreta a les femelles.

- El picaplatges menut té una franja blanca estreta al cap, per damunt la màscara negra del front, mentre que aquesta franja és inexistent al picaplatges gros, molt més fosc de coloració general. El camanegre no té aquesta sèrie de línies: el mascle té el capell rogenc amb unes petites taques negres al front i a la zona de les orelles. La femella és terrosa pàl·lida, sense gens de negre ni al coll ni al cap.

Un altre detall dels adults és que, al vol, el picaplatges menut no presenta franges alars blanques i les ales són terroses, mentre que els altres dos tenen una marcada línia blanca a les cobertores superiors de les secundàries i part de les primàries.

Els exemplars joves també poden destriar-se, però és una mica més complicat. Les diferències bàsiques són:

- El picaplatges menut manté un dèbil (però visible) anell ocular, sense la cella blanca i les cames són groguenques.

- El picaplatges gros té les cames més gruixudes, de color groc taronjós, la coloració general és més fosca i la cella blanca és molt destacada, amb el bec gruixut i negre.

- El picaplatges camanegre té les cames negres i la cella blanca ben visible.

Els sons també són diferents:

- El picaplatges gros emet un sonor "tuiip".

- Els altres dos tenen una sèrie de crits llargs i sorollosos, difícils de transcriure, però el picaplatges menut repeteix sovint les frases "pip-pi-rruuuuuipi" i "pip-pi-ruipu"; mentre que el camanegre repeteix uns sons que fan com "rui-riu-riu" i "riu-pi-pipipipi".

Picaplatges gros, menut i camanegre